

**Partij voor
de Dieren**

Gedragcode

Huishoudelijk Reglement - Bijlage 3
Vastgesteld op 24 juni 2023

Voorwoord

Beste partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren,

Integer handelen is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Elke dag maken we hier keuzes in en staan we voor dilemma's en risico's. Wat doe je bijvoorbeeld als je als raadslid wordt uitgenodigd voor een lunch door een groot bouwbedrijf, een week voordat over de verdeling van bouwkavels wordt gestemd? Hoe ga je om met een kandidaat wiens partner bij een groot zuivelbedrijf werkt? Wat doe je als een partijmedewerker op sociale media ongepaste uitingen plaatst? Het zijn situaties waarvan je aanvoelt dat ze risicovol kunnen zijn. Soms zijn de regels duidelijk, vaker niet. Wat doe je dan? Integriteit is een thema dat altijd op het netvlies moet staan van partijbestuurders, afdelingsbestuurders, werkgroepen, volksvertegenwoordigers (Eerste Kamer, Tweede Kamer, Provinciale Staten, gemeenten, waterschappen en het Europees Parlement), fractiemedewerkers, werknemers op het partijbureau en alle actieve leden.

Voor je ligt de gedragscode van de Partij voor de Dieren. Deze gedragscode is opgesteld om transparant te maken wat de partij verstaat onder integer handelen. Het is onderdeel van het preventieve integriteitsbeleid van de Partij voor de Dieren. De gedragscode biedt een kader voor integer handelen van de actieve leden en werknemers van de partij. Hierdoor wordt helder wat wij van elkaar verwachten, zodat je daar rekening mee kunt houden. De gedragscode is een intentiedocument. Door een gedragscode na te leven, geef je aan dat je je aan wetten en regels wilt houden om zo je integriteit boven iedere twijfel te verheffen.

De gedragscode kan niet in alle denkbare situaties voorzien. De omstandigheden wijzigen continu door nieuwe ontwikkelingen. Grijs gebieden zullen zich altijd voordoen. De gedragscode geeft wel een idee waar je het antwoord 'in de geest van de regels' moet zoeken. Door regelmatig bij integriteit stil te staan en concrete praktijkdilemma's met elkaar te bespreken, kunnen problemen worden voorkomen.

Heb je een vraag waar je ook met deze gedragscode niet uit komt? Bespreek dit dan en vraag hier hulp bij. Dat kan bij de integriteitssecretaris, een lid van het Partijbestuur, maar ook bij directe collega's of één van onze vertrouwenspersonen.

Met vriendelijke groet, namens het partijbestuur,

Ruud van der Velden

Voorzitter Partij voor de Dieren

Inhoud

Voorwoord	2
Inhoud	3
1. Inleiding.....	4
2. Integriteit	4
3. Uitgangspunten van de Partij voor de Dieren	5
4. Specifieke thema's en gedragsregels.....	5
5. Tegengaan van (de schijn van) belangenverstremgeling.....	5
6. Omgaan met informatie.....	7
7. Omgaan met organisatiemiddelen	8
8. Omgangsvormen	9
9. Voorbeeldrol	10
10. Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid	11
11. Screening en selectie	11
12. Preventie en handhaving	12

1. Inleiding

De Partij voor de Dieren stelt zich ten doel op te komen voor de belangen van dieren als levende wezens met gevoel en bewustzijn. Direct hiermee verbonden zet de partij zich in voor het behoud en bescherming van natuur en milieu. Hierbij gelden als leidraad: mededogen, duurzaamheid, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. De actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren hebben daarmee een belangrijke taak in de samenleving en leveren een waardevolle bijdrage aan een rechtvaardige samenleving, waarin behoud en belang van natuur, milieu en dieren voorop staan. Door onze positie in de maatschappij is het belangrijk, dat wij aandacht besteden aan integriteit. Als wij overschaduw raken en het vertrouwen van onze kiezers verliezen, dan zijn uiteindelijk de zwaksten daarvan de dupe. Dit is een van de redenen waarom integriteit bij de Partij voor de Dieren hoog in het vaandel staat.

Deze gedragscode is opgesteld om transparant te maken wat de Partij voor de Dieren verstaat onder integer handelen. De gedragscode is naast andere regelingen zoals de meldregeling onderdeel van het integriteitsbeleid van de partij. De gedragscode biedt een kader voor integer handelen van alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren. Wij verlangen van alle actieve leden en werknemers van de partij dat zij zich houden aan de mores zoals omschreven in deze gedragscode.

In deze gedragscode wordt gesproken over actieve leden en werknemers. Hieronder valt ieder partijlid dat zich inzet voor en namens de Partij voor de Dieren, waaronder:

- Afdelingsbestuurders
- Fractiemedewerkers

- Partijbestuur
- Politieke bestuurders namens de partij
- Volksvertegenwoordigers (Eerste en Tweede Kamer, Europees Parlement, gemeenten, Provinciale Staten, waterschappen)
- Werkgroepleden
- Andere actieve partijleden
- Werknemers op het partijbureau

2. Integriteit

Integer handelen is geen statisch begrip. Het is tijd en context gebonden. Het gesprek over integriteit is nooit 'af'. Er kan altijd weer nieuwe informatie bijkomen en nieuwe inzichten kunnen worden opgedaan. Dat maakt het zo belangrijk om het binnen de partij regelmatig te hebben over grijze gebieden, actualiteiten, over hoe integriteit ons raakt in ons dagelijkse werk, waar risico's zitten en waar we mogelijk kwetsbaar zijn. Integer handelen vereist geen foutloos handelen, maar wel fouten toegeven en verantwoordelijkheid nemen voor wat je doet en zegt.

Doen wat je zegt is echter nog niet voldoende: een integere handeling is namelijk ook een handeling gericht op het goede en is in lijn met het gedachtegoed van de partij. Wat het goede is, dat hebben wij als Partij voor de Dieren zo helder mogelijk proberen vast te leggen in onze beginselverklaring en in deze gedragscode. Op zijn minst verstaan wij onder het goede het handelen dat recht doet aan dier, natuur, milieu en de mens.

Integriteit gaat volgens de Partij voor de Dieren dus om bewust moreel reflecteren en handelen volgens de juiste waarden en normen. Elke dag maken we bewust of onbewust keuzes in ons integer handelen. We handelen vanuit ons eigen morele kompas, maar dit kompas hoeft niet altijd in lijn te zijn met het kompas van de partij. Het is daarom

relevant om dit kompas regelmatig te toetsen bij collega partijleden en collega werknemers. Collegiale toetsing zorgt ervoor dat je je bewust wordt van je blinde vlekken.

3. Uitgangspunten van de Partij voor de Dieren

Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren komen op voor de belangen van dieren als levende wezens met gevoel en bewustzijn. Direct hiermee verbonden zetten zij zich vanuit een planeet brede visie in voor het behoud en bescherming van natuur en milieu. Dit uitgangspunt is terug te zien in hun opvattingen en gedragingen. Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren zijn hierop aanspreekbaar en vervullen hierin een voorbeeldrol. Aansluitend zijn onze vier kernwaarden leidend:

- **Mededogen**
Een actief partijlid of werknemer van de partij handelt vanuit mededogen. Je gaat zorgvuldig met dieren, natuur en mensen om.
- **Persoonlijke verantwoordelijkheid**
Een actief partijlid of werknemer van de partij neemt verantwoordelijkheid voor eigen handelen en uitspraken en is eerlijk, integer en betrouwbaar. Je durft fouten te erkennen.
- **Persoonlijke vrijheid**
Een actief partijlid of werknemer van de partij respecteert de vrijheid van anderen. Je ziet in dat eigen vrijheid ophoudt, waar die van een ander in het gedrang komt.
- **Duurzaamheid**
Een actief partijlid of werknemer van de partij gaat zorgvuldig en duurzaam om met middelen.

Verder zijn onze uitgangspunten dat volksvertegenwoordigers, bestuurders en

leidinggevend er zorg voor dragen dat integriteit een openlijk bespreekbaar onderwerp is, dat wij daadwerkelijk open zijn over risico's en dilemma's op het gebied van integriteit en dat wij elkaar aanspreken op mogelijk niet-integer gedrag. Wij dienen altijd uit te kunnen leggen waarom wij op een bepaalde manier hebben gehandeld en daartoe bereid te zijn.

4. Specifieke thema's en gedragsregels

In deze gedragscode staan de regels die beschrijven wat we binnen de Partij voor de Dieren normaal gedrag van actieve partijleden en werknemers van de partij vinden. Het beschrijft de mores van de Partij voor de Dieren.

Leeswijzer

In deze gedragscode zijn acht thema's opgenomen.

- Tegengaan van belangenverstreming
- Omgaan met informatie
- Omgaan met organisatiemiddelen
- Omgangsvormen
- Voorbeeldrol
- Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid
- Screening en selectie
- Preventie en handhaving

Per thema wordt een toelichting gegeven en worden gedragsregels weergegeven..

5. Tegengaan van (de schijn van) belangenverstreming

De Partij voor de Dieren is uit op invloed en niet op macht. Dat betekent dat actieve leden en werknemers van de partij hun invloed vanwege hun positie gebruiken om het

gedachtegoed van de partij te realiseren. Ze misbruiken hun positie niet.

Het is belangrijk dat je je bewust bent van je positie en dat je voorkomt dat je onterecht jouw privébelang vermengt met je functie. Of dat je je invloed gebruikt om een familielid, kennis of bedrijf te bevoordelen. Situaties waarin direct of indirect sprake kan zijn van gunsten of wederdiensten moeten worden vermeden.

Je moet niet alleen belangenverstrengeling voorkomen, maar ook de schijn actief vermijden. Ook 'de schijn tegen' is namelijk niet goed voor de geloofwaardigheid van en het vertrouwen in onze partij. Probeer ten overstaande van collega's open te zijn over waar verstrengelende belangen aanwezig kunnen zijn en de mogelijke 'schijn tegen'.

Geschenken, uitnodigingen en andere voordelen

Het kan gebeuren dat je een (relatie)geschenk krijgt aangeboden. Onze regel is dat je geen geschenken aanneemt, tenzij het gaat om gebruikelijke bedankjes. Denk hierbij aan een boekenbon of een fles wijn. Geschenken met een waarde van boven de €50,- neem je sowieso niet aan.

Nevenfuncties

Belangenverstrengeling kan ontstaan als je een nevenfunctie hebt die raakvlakken heeft met de uitoefening van je functie voor de Partij voor de Dieren. Bij de selectie van een kandidaat als volksvertegenwoordiger, bestuurder, partij- of afdelingsbestuurder of selectiecommissielid wordt volgens de 'Richtlijnen integriteitstoetsing' naar eventuele nevenfuncties gevraagd. Per nevenfunctie wordt bevraagd in hoeverre het een risico vormt voor een goede invulling van de toekomstige functie of ambt.

De partij hanteert daarnaast aanvullende regels voor de verenigbaarheid van interne functies. Zo is de combinatie van het lidmaatschap partijbestuur en het lidmaatschap van een afdelingsbestuur statutair niet toegestaan. In het Huishoudelijke reglement van de Partij voor de Dieren is opgenomen welke functies volgens de partij (on)verenigbaar zijn.

Privérelaties op het werk

Overal waar mensen samen komen, kunnen privérelaties ontstaan. Dat kan dus ook op het werk. Er kan sprake zijn van een familierelatie, vriendschapsrelatie of liefdesrelatie tussen partijleden. Het is noodzakelijk om professioneel en objectief te blijven. Als de relatie hiervoor een probleem kan zijn en een integriteitsrisico kan vormen, is het van belang dat je hiervan melding doet bij je leidinggevende of de partijvoorzitter. De leidinggevende of voorzitter die zo'n melding ontvangt, behoort hier discreet en met respect voor jouw privacy mee om te gaan en samen met jou te bekijken of er speciale maatregelen getroffen moeten worden.

De Partij voor de Dieren heeft in haar Huishoudelijk reglement opgenomen dat je terughoudend bent om met familieleden (2e graad en gehuwde of ongehuwde partners) in hetzelfde bestuur of in dezelfde fractie actief te zijn. Ook moet worden voorkomen dat familieleden in een werkgever/werknemer verhouding komen te staan.

Wettelijke regels verenigbaarheid van functies

In de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet zijn regels opgenomen over de verenigbaarheid van functies. Zo is het lidmaatschap van een volksvertegenwoordiging volgens de wet niet verenigbaar met bepaalde beroepen of

maatschappelijke functies.

Gemeenteraadsleden mogen bijvoorbeeld in hun gemeente niet tegelijkertijd werkzaam zijn als gemeenteambtenaar. Ook gelden regels ten aanzien van zakelijke betrekkingen van een volksvertegenwoordiger. Zo kan een lid van het algemeen bestuur geen roerende zaken verhuren aan het waterschap. Deze wettelijke regels zijn bedoeld om belangenverstremgeling te voorkomen.

Gedragregels - Tegengaan van (de schijn van) belangenverstremgeling

Regel 1: Je maakt je niet schuldig aan belangenverstremgeling. Je mag jouw invloed niet gebruiken om jezelf of een ander persoon of organisatie waarbij je persoonlijk betrokken bent te bevoordelen. Je laat je alleen beïnvloeden door argumenten en niet door gunsten of wederdiensten.

Regel 2: Je vermijdt actief (de schijn van) belangenverstremgeling. Je vermijdt situaties waarin direct of indirect sprake kan zijn van gunsten of wederdiensten. Je deelt ook proactief jouw persoonlijke belang mede als je weet of behoort te weten dat jou (de schijn van) belangenverstremgeling zou kunnen worden verweten.

Regel 3: Je neemt in principe geen geschenken aan die je vanwege jouw functie krijgt aangeboden, tenzij het gaat om gebruikelijke bedankjes onder de €50,-.

Regel 4: Je bent terughoudend met het accepteren van uitnodigingen die je krijgt aangeboden vanwege je functie.

Uitnodigingen accepteer je alleen als:

- duidelijk is hoe jouw aanwezigheid bijdraagt aan het uitvoeren van je functie, en
- de schijn van belangenverstremgeling minimaal is.

Regel 5: Je houdt je aan de wettelijke regels en partijregels als het gaat om de (on)verenigbaarheid van functies.

Regel 6: Je gebruikt bevoegdheden waarover je door jouw functie beschikt alleen voor het doel waarvoor je die verkregen hebt.

Regel 7: Als volksvertegenwoordiger, bestuurder, partij- of afdelingsbestuurder, of als selectiecommissielid heb je geen aandelen of belangen in organisaties die jouw werk bij of namens de Partij voor de Dieren raken. Hiervan kan worden afgeweken als er individuele afspraken zijn gemaakt met het partijbestuur.

Regel 8: Je bespreekt de combinatie van (mogelijk) onwenselijke privérelaties en (mogelijk) onwenselijke andersoortige contacten en je werkzaamheden binnen de partij met je fractievoorzitter, bestuursvoorzitter, leidinggevende of de partijvoorzitter. Indien nodig tref je maatregelen om jezelf en de partij te beschermen tegen ongewenste effecten. Onder privérelaties vallen bijvoorbeeld familierelaties, vriendschapsrelaties of liefdesrelaties.

6. Omgaan met informatie

Zorgvuldigheid

Actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren gaan zorgvuldig om met de kennis en informatie waarover ze uit hoofde van hun functie beschikken. Je verstrekt geen onjuiste informatie of houdt geen relevante informatie achter. Informatie die je gekregen hebt vanuit je functie, zoals emailadressen, gebruik je enkel voor de uitoefening van je functie.

Vertrouwelijkheid

Je hebt als actief partijlid en werknemer van de Partij voor de Dieren toegang tot

(vertrouwelijke) informatie. Deze informatie moet bij jou veilig blijven. Dat betekent dat je geen vertrouwelijke informatie met derden deelt. Je dient dus ook zorgvuldig om te gaan met de informatie op je apparaten (zoals mobiele telefoon of laptop) of op je bureau en je houdt rekening met specifieke (informatie)beveiligingsregels die gelden voor de partij of organisatie waarvoor je werkzaam bent.

Wat kun je zelf doen?

- Je bent voorzichtig met het bespreken van partijgerelateerde zaken in een publieke ruimte, op sociale media of in de nabijheid van bezoekers.
- Je gebruikt in principe geen openbare wifi netwerken.
- Je deelt wachtwoorden niet met anderen en voorkomt meekijken.
- Je gaat zorgvuldig om met vertrouwelijke documenten en laat ze niet onbewaakt achter. (Digitale) documenten verwijder je veilig zodra je ze niet meer nodig hebt.

Iedereen kan op internet publiceren. Dat betekent dat er veel betrouwbare maar ook veel onbetrouwbare informatie te vinden is. Probeer te voorkomen dat je onbetrouwbare informatie deelt. Het is daarbij bijvoorbeeld goed om:

- De inhoud kritisch door te lezen.
- De site te controleren op reputatie.
- Je af te vragen welke (commerciële) belangen mee kunnen spelen.
- De betrouwbaarheid van bronnen na te kijken.

Omgang met (persoons)gegevens

Binnen de Partij voor de Dieren werk je continu met gegevens en veelal met persoonsgegevens. We houden ons aan de regels omtrent de wet Algemene verordening

Gegevensbescherming (AVG) die sinds 25 mei 2018 van kracht is. Je hebt de verantwoordelijkheid om zorgvuldig (onder andere veilig) met gegevens om te gaan en indien van toepassing correct bij te houden.

Meer informatie over de omgang met persoonsgegevens kun je lezen in het document 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda'.

Gedragsregels – Omgaan met informatie

Regel 9: Je gebruikt informatie waarover je vanuit jouw functie beschikt alleen voor het doel waar je de informatie voor gekregen hebt en binnen de kaders van de wet. Je gebruikt verkregen informatie niet voor persoonlijke belangen en waarborgt, indien van toepassing, het vertrouwelijke karakter ervan.

Regel 10: Je houdt informatie met een vertrouwelijk karakter geheim (ook wanneer je je functie niet meer bekleedt) en brengt deze informatie niet in de privésfeer.

Regel 11: Je gaat zorgvuldig om met (vertrouwelijke) informatie en indien van toepassing houd je de informatie correct bij.

Regel 12: Je verstrekt geen onjuiste informatie of halve waarheden.

7. Omgaan met organisatiemiddelen

Gebruik organisatiemiddelen

Organisatiemiddelen zijn alle middelen van de Partij voor de Dieren, of andere organisatie/instantie waarvoor je werkzaamheden verricht, die je tot je beschikking hebt. Denk aan alle apparatuur, maar ook kantoorartikelen, je e-mailadres, toegangspassen, toegangscodes, jasjes, posters en flyers. Je gaat zorgvuldig om met

(organisatie)middelen en probeert verspilling tegen te gaan.

Alle (organisatie)middelen lever je weer in als jouw dienstverband of actieve partijlidmaatschap stopt.

Declaraties en vergoedingen

Als je een vaste, gefixeerde vergoeding (forfaitaire vergoeding) krijgt, ben je terughoudend met aanvullende onkostenvergoedingen en declaraties. Je declareert alleen kosten die gemaakt zijn voor de partij en enkel de werkelijk gemaakte kosten. Declaraties moeten worden goedgekeurd door diegenen die daartoe bevoegd zijn.

Gedragsregels – Omgaan met organisatiemiddelen

Regel 13: Je gaat zorgvuldig om met (organisatie)middelen en probeert verspilling tegen te gaan.

Regel 14: Je gebruikt middelen waarover je door jouw functie beschikt alleen voor het doel waarvoor je ze verkregen hebt. Een uitzondering hierop vormen elektronische apparaten, zoals telefoons en laptops.. Deze mag je in redelijke mate voor privédoeleinden gebruiken. Je mag deze apparaten nooit uitlenen aan privérelaties.

Regel 15: Je mag geen illegale software downloaden. Ook mag je met middelen van de partij geen pornografische, racistische, discriminerende, beledigende, anders aanstootgevende of (seksueel) intimiderende teksten en afbeeldingen downloaden of verspreiden of berichten versturen die (kunnen) aanzetten tot haat en/of geweld.

Regel 16: Je declareert geen kosten waar je al een vergoeding voor krijgt, tenzij de vergoeding ontoereikend blijkt. Je bent hier

transparant over bij het indienen van de declaratie.

8. Omgangsvormen

Respect voor de ander

Respectvol omgaan met elkaar is de basis van een goede samenwerking. Het betekent dat je de ander serieus neemt, dat je je aan afspraken houdt, naar elkaar luistert en feedback geeft. Je steunt elkaar hierin, stimuleert de ontwikkeling van de ander en corrigeert als dat nodig is.

Ongewenst gedrag

Binnen de Partij voor de Dieren zijn ongewenste omgangsvormen, zoals discriminatie, verbaal of fysiek geweld, (seksuele) intimidatie, pesten, vernederen, buitensluiten of ongepast taalgebruik onacceptabel. Die uitingen kunnen zowel verbaal als non-verbaal zijn, mondeling, schriftelijk of digitaal. Soms gebeurt het bewust, maar soms ook minder bewust. Met elkaar zorgen we ervoor dat dit soort gedrag niet acceptabel is door zelf het goede voorbeeld te geven, elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag en partijleden en werknemers die slachtoffer zijn van ongewenst gedrag te steunen.

Als je te maken hebt met ongewenst gedrag kun je dit bespreken met je leidinggevende, een lid van het partijbestuur, de integriteitssecretaris of met één van onze vertrouwenspersonen. Indien je gebruik wilt maken van een formele route, kun je gebruik maken van de meldregeling. Zie hoofdstuk 12 voor meer informatie hierover.

Gedragsregels – Omgangsvormen

Regel 17: Je gaat respectvol om met anderen, zowel binnen de Partij voor de Dieren als daarbuiten, in woord, gebaar en geschrift.

Regel 18: Je maakt je niet schuldig aan ongewenst gedrag zoals discriminatie, verbaal of fysiek geweld, pesten, (seksuele) intimidatie, vernedering of buitensluiten.

9. Voorbeeldrol

24/7 zichtbaar

Houd er rekening mee dat je 24/7 herkenbaar kunt zijn als actief partijlid en werknemer van de Partij voor de Dieren. Professionaliteit is niet gebonden aan werktijd en werkomgeving. Iedereen heeft een privéleven en heeft daar ook recht op. We hechten als partij veel waarde aan persoonlijke vrijheid. Dat betekent dat we als partij geen regels opleggen over het maken van vliegreizen of wat er in jouw koelkast ligt. Tegelijkertijd kunnen sommige privéuitingen of gedragingen botsen met de uitvoering van je functie of met het gedachtegoed van de Partij voor de Dieren. Daarom zijn er wel een aantal beperkingen aan wat je kunt doen en zeggen in privétijd.

Uitingen of gedragingen in overeenstemming met de partijbeginselen

In onze beginselverklaring is opgenomen wat het gedachtegoed is van de partij. Om politiek geloofwaardig te blijven, kan ons publieke gedrag niet strijdig zijn met de uitgangspunten van de Partij voor de Dieren, zoals deze zijn vastgelegd in de beginselverklaring. Het past bijvoorbeeld niet om in partijkleding vlees of vis te eten. Wij verwachten ook dat actieve partijleden in privétijd de uitgangspunten van de partij niet schaden. Dat betekent bijvoorbeeld dat actieve partijleden niet jagen of vissen. Overigens geldt dit ook voor niet-actieve leden, zie artikel 5 lid 2.c van de statuten.

Meer informatie over het gedachtegoed van de Partij voor de Dieren is terug te lezen in onze beginselverklaring.

Omgang met (sociale) media

Sociale media (zoals Twitter, LinkedIn, Facebook, Instagram, e.d.) zijn niet meer weg te denken in de huidige maatschappij. Houd er rekening mee dat je 24/7 herkenbaar bent als actief lid en werknemer van de Partij voor de Dieren. Wees daarom voorzichtig met meningsuitingen op sociale media die een negatieve uitstraling hebben op het gedachtegoed van de partij. Het betekent dat je niet alles kunt zeggen, ook niet als je dit vanuit een privéaccount doet. Bedenk dat het publiekelijk stelling nemen tegen een onderwerp invloed kan hebben op je geloofwaardigheid en negatief kan uitstralen op de partij.

Heb je twijfels of je een bepaald bericht kan plaatsen op sociale media? Bespreek het, bijvoorbeeld binnen je werkgroep of afdeling, met collega's, het partijbureau of met de integriteitssecretaris.

Gedragsregels – Voorbeeldrol

Regel 19: Je doet ook als privépersoon geen uitlatingen op sociale media of op een andere manier die de partij kunnen schaden.

Regel 20: Je handelen, in privé of in het openbaar, doet geen schade aan de geloofwaardigheid van jouw functie bij de partij.

Regel 21: Volksvertegenwoordigers en bestuursleden consumeren geen dierlijke producten wanneer zij in het openbaar optreden namens de partij.

Regel 22: Volksvertegenwoordigers en bestuursleden verdedigen en dragen de opgestelde beginselverklaring en het daarop gebaseerde verkiezingsprogramma uit.

10. Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid¹

Van alle groepen leden die voor onze partij actief zijn is de groep volksvertegenwoordigers de meest invloedrijke. Zij hebben ook de meest kwetsbare positie, omdat ze zo in de publieke belangstelling staan. Integriteit is voor hun extra belangrijk. Specifiek voor volksvertegenwoordigers hebben we daarom een aantal additionele regels. Met deze regels willen we enerzijds de vrijheid van onze volksvertegenwoordigers staande houden en tegelijkertijd zorgen dat alle volksvertegenwoordigers die namens de Partij voor de Dieren actief zijn een consistent en integer verhaal naar buiten brengen.

Algemene gedragscodes voor volksvertegenwoordiging en bestuurders

Momenteel zijn er op de verschillende bestuurlijke niveaus gedragscodes voor 'politieke ambtsdragers' in gebruik, die integriteitszaken regelen. Burgemeesters, Commissarissen van de Koning en Dijkgraven zijn verplicht vanuit respectievelijk de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet de bestuurlijke integriteit van hun decentrale overheid te bevorderen. Gemeenten, provincies en waterschappen beschikken daardoor vaak over gedragscodes voor hun bestuurders en politici. Ook de Eerste kamer, Tweede kamer en het Europees Parlement hebben een gedragscode die van toepassing is op haar leden. Onze volksvertegenwoordigers moeten zich dus aan deze gedragscode houden en aan de

gedragscode van het bestuursorgaan waar ze lid van zijn.

Gedragsregels - Additionele regels voor volksvertegenwoordigers en bestuurders bij de overheid

Regel 23: Je bent lid van de Partij voor de Dieren en niet lid van een andere politieke partij.

Regel 24: Je bent gehouden aan de binnen de partij geldende statuten, reglementen en voor het politieke werk relevante besluiten.

Regel 25: Je houdt je aan de schenkingsregeling zoals weergegeven in bijlage 1 van het Huishoudelijk Reglement Partij voor de Dieren.

Regel 26: Als volksvertegenwoordiger maak je deel uit van de fractie.

Regel 27: Je bent bereid om regelmatig met het bestuur van de desbetreffende geleding in de partij gesprekken te voeren aangaande verwachtingen omtrent je functioneren en daarover afspraken te maken.

Regel 28: Je informeert je over en houdt je aan de gedragscode van het bestuursorgaan waar je lid van bent.

11. Screening en selectie

Het uitgangspunt van de Partij voor de Dieren is, dat als je medewerkers, volksvertegenwoordigers, bestuurders en vrijwilligers werft, je dit op een eerlijke manier doet.

De Partij voor de Dieren heeft op basis van de in 2019 uitgebrachte 'Handreiking

---

¹ Met bestuurders bij de overheid worden bedoeld wethouders, gedeputeerden, leden van het

dagelijks bestuur van waterschappen, etc.

integriteitstoetsing van kandidaten voor decentrale politieke partijen' van de overheid richtlijnen ontwikkeld om de werving, screening en selectie van politieke ambtsdragers, partij- en afdelingsbestuurders en leden van selectiecommissies op het gebied van integriteit te ondersteunen. Het doel van de richtlijnen is om bij te dragen aan vergroting van het integriteitsbewustzijn bij potentiële kandidaten en de partij, en het in beeld brengen van integriteitsrisico's.

De richtlijnen onderscheiden de volgende drie fasen:

- De wervingsfase. In deze fase vindt de afweging plaats of iemand zich kandidaat stelt. Daarnaast besluit de partij in deze fase over de inrichting van het wervings- en selectieproces.
- De selectiefase. In deze fase worden kandidaten geselecteerd en indien van toepassing op de kieslijst geplaatst of voorgedragen voor een vergadering.
- De beheerfase. Deze fase vangt aan nadat de kandidaten gekozen/benoemd zijn in hun ambt/functie. In deze fase is de partij medeverantwoordelijk voor het onder de aandacht houden van integriteit onder de politieke ambtsdragers.

De richtlijnen hebben de vorm van een toolbox met daarin praktisch uitgewerkte tools. De tools helpen bij het vergroten van het integriteitsbewustzijn onder (kandidaat) politieke ambtsdragers en (afdelings)bestuurders. De tools helpen ook bij het in beeld brengen van integriteitsrisico's. In de 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda' van de Partij voor de Dieren is een uitwerking van de tools opgenomen.

Van een kandidaat wordt verwacht dat zaken die het politieke functioneren van de volksvertegenwoordiger kunnen bemoeilijken of schaden, worden gemeld aan de

selectiecommissie of het partijbestuur ruim voordat de betreffende ontwerp-kandidatenlijst aan het congres wordt voorgelegd. Als zich na het congres of gedurende de zittingsperiode als vertegenwoordiger nieuwe ontwikkelingen voordoen die het politiek functioneren zouden kunnen bemoeilijken of schaden, treedt de volksvertegenwoordiger in overleg met het partijbestuur. Dergelijke zaken kunnen reden zijn om een kandidaat niet voor te dragen, een functie niet te aanvaarden of een functie neer te leggen.

Gedragsregels - Screening en selectie

Regel 98: Leden van de selectiecommissie gebruiken de 'richtlijnen integriteitstoetsing' in de sollicitatieprocedure.

Regel 30: Kandidaten melden aan de selectiecommissie zaken die hun functioneren kunnen bemoeilijken of schaden.

Regel 31: Leden van de selectiecommissie melden mogelijke integriteitsrisico's van kandidaten in hun advies. Afdelingsbesturen leggen integriteitsrisico's van kandidaten voor aan het landelijk bestuur.

12. Preventie en handhaving

In dit hoofdstuk wordt onder andere informatie verstrekt over de rol van de vertrouwenspersonen, de integriteitssecretaris en beschikbare procedures en regelingen.

Recht en plichten van de partijorganisatie

De Partij voor de Dieren heeft een zorgplicht voor alle actieve leden en werknemers van de partij. Zo maakt de partij geen misbruik van bevoegdheden, respecteert zij de rechten en het privéleven van de (actieve) leden en werknemers van de partij, en zorgt zij voor goede arbeidsomstandigheden en een veilige werkomgeving. Een volwaardig

integriteitsbeleid is ook onderdeel van onze zorgplicht. Dat betekent, dat de partij de actieve leden en werknemers beschermt tegen integriteitsrisico's, zo nodig aan functiescheiding of functieroulatie doet, vertrouwenspersonen heeft aangesteld, een gedragscode hanteert voor goed handelen en met diverse procedures ondersteunt dat actieve leden en werknemers van de partij op een zo veilig mogelijke manier melding kunnen maken van ongewenst gedrag, een integriteitsschending of een vermoeden van een misstand. Integriteit hoort thuis in alle aspecten van ons werk, de bedrijfsvoering en het personeelsbeleid. Het partijbestuur heeft een belangrijke rol om het integriteitsbeleid uit te dragen in woord en daad.

Naleving van de gedragscode

Alle actieve partijleden en werknemers van de Partij voor de Dieren zijn met elkaar verantwoordelijk voor de naleving van de gedragscode. Het is belangrijk dat we elkaar helpen en ons aan laten spreken op het naleven van de regels in de gedragscode. Dat hoort bij onze deskundigheid en professionaliteit. Je bent zelf verantwoordelijk om vragen, moeilijkheden, twijfels en overtredingen rond de naleving van de gedragscode bekend te maken. Dat kan op verschillende manieren: bij je leidinggevende, de integriteitssecretaris, één van de vertrouwenspersonen of de partijvoorzitter.

Om het onderwerp integriteit bespreekbaar te maken vragen we aan volksvertegenwoordigers om met de fractie een integriteitsagenda te maken zoals beschreven in de 'Richtlijnen integriteitstoetsing en integriteitsagenda'.

Alle actieve leden en werknemers van de Partij voor de Dieren zorgen voor naleving van de gedragscode en zijn aanspreekbaar op hun gedrag. Zij zorgen dat ze regelmatig spiegelen en openstaan voor feedback. Wij zorgen samen voor een cultuur waarin dit normaal is. Desondanks kan het voorkomen dat moet worden ingegrepen en een actief partijlid of werknemer van de partij ter verantwoording moet worden geroepen. Dit gebeurt op een manier waarbij altijd hoor en wederhoor wordt toegepast.

De partijvoorzitter bepaalt (indien die het nodig acht in samenspraak met het dagelijks bestuur) op advies van de integriteitssecretaris of de regels van de gedragscode worden overtreden. Indien een kwestie de partijvoorzitter of een andere partijbestuurder betreft besluit de integriteitssecretaris (eventueel in overleg met een vertrouwenspersoon, raadspersoon of ad-hoc externe integriteitscommissie) of de gedragscode is overtreden.²

Overtreden van de gedragsregels wordt beschouwd als integriteitsschending. Als het concrete vermoeden bestaat dat de gedragscode is overtreden, kan er opdracht worden gegeven om:

- hierover met elkaar in gesprek te gaan
- een integriteitsonderzoek in te stellen, of
- een risicoanalyse uit te voeren

De partijvoorzitter (of integriteitssecretaris indien een partijbestuurslid betrokkene is) kan formeel besluiten om een integriteitsonderzoek te starten als daar aanleiding toe bestaat. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een ad-hoc integriteitscommissie. Het partijbestuur besluit over een eventuele sanctie. In het

---

² Ad-hoc externe integriteitscommissie: zie de 'Meldregeling bij een vermoeden van een

integriteitsschending of misstand' van de Partij voor de Dieren.

ergste geval kan er sprake zijn van arbeidsrechtelijke consequenties, ontzetting van het lidmaatschap door het bestuur³ en/of aangifte bij de politie.

Alle betrokkenen dienen altijd zorg te dragen voor een zeer vertrouwelijke behandeling van een melding.

De rol van de vertrouwenspersonen

Heb je als actief lid of werknemer vragen over integriteit, zit je met een dilemma, signaleer je een mogelijk integriteitsrisico, heb je een vermoeden van een integriteitsschending of misstand of heb je te maken met ongewenste omgangsvormen? Dan kun je hierover in gesprek met bijvoorbeeld een afdelingsvoorzitter, werkgroepcoördinator, partijvoorzitter, of de integriteitssecretaris. Wat iemand als ongewenst of kwetsend ervaart is voor iedereen verschillend. Wanneer voor jou een grens is overschreden en jij je hierdoor niet langer veilig voelt in je werk voor de partij is er natuurlijk reden om in gesprek te gaan.

Je kan ook een vertrouwenspersoon van de Partij voor de Dieren benaderen. In het contact met een vertrouwenspersoon heb je als actief lid of werknemer de regie over de stappen die genomen worden. Bijna al je vragen, twijfels of vermoedens kun je vertrouwelijk bespreken.⁴

Bij het vermoeden van een misstand of integriteitsschending kan de vertrouwenspersoon je informeren over de

meldprocedure en je hierin desgewenst begeleiden.

Tot slot hebben onze vertrouwenspersonen vanuit een preventieve insteek een signalerende functie en daarbij de mogelijkheid om ongevraagd informatie en advies te geven aan de partijvoorzitter over integriteitskwetsies, schendingen en misstanden, zonder dat deze informatie te herleiden is naar personen.

De contactgegevens van de vertrouwenspersonen vind je op de website van de Partij voor de Dieren onder de rubriek 'de partij'.

De rol van de integriteitssecretaris

De Partij voor de Dieren heeft een integriteitssecretaris die het integriteitsbeleid van de partij coördineert en meldpunt is voor het indienen van een schriftelijke integriteitsmelding. De secretaris kan intern of extern worden aangesteld en valt onder het gezag van de directeur van het partijbureau. De integriteitssecretaris is ook vraagbaak voor actieve partijleden, werknemers en het partijbestuur. De secretaris heeft brede kennis over integriteit en daaraan verwante wet- en regelgeving en heeft inzicht in de organisatiestructuur en – cultuur.

Meldregeling vermoeden van een misstand en integriteitsschendingen

Als sprake is van het vermoeden van een integriteitsschending kun je dat niet zomaar negeren. Van jou wordt verwacht dat je er

---

³ In de statuten van de Partij voor de Dieren is onder paragraaf 6.4 opgenomen dat ontzetting door het bestuur kan plaatsvinden wanneer een lid in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de partij handelt, dan wel de partij op onredelijke wijze benadeelt volgens het oordeel van het partijbestuur.

Een partijlid heeft recht om tegen ontzetting in beroep te gaan bij de commissie van beroep.

⁴ Een uitzondering hierop is wanneer sprake is van een aangifteplicht. Dan kan de vertrouwenspersoon de vertrouwelijkheid van het gesprek niet borgen en moet aangifte gedaan worden bij een opsporingsambtenaar. De partijvoorzitter doet aangifte bij de politie.

iets mee doet als je vermoedt dat er iets mis is. Allereerst door het bespreekbaar te maken en anderen aan te spreken op normoverschrijdend gedrag. Als dat onvoldoende is, wordt van je verwacht dat je het vermoeden op zijn minst signaleert, of een formele melding doet. Je signaleert de integriteitsschending in eerste instantie bij de integriteitssecretaris van de partij. Je kunt het ook altijd met een vertrouwenspersoon bespreken.

Wat is een integriteitsschending?⁵

- Corruptie: omkoping.
- Corruptie (belangenverstrengeling): bevoordeling van vrienden, familie, partij.
- Discriminatie, (seksuele) intimidatie, onfatsoenlijke omgangsvormen en pesten.
- Dubieuze giften en beloften.
- Fraude en diefstal.
- Misbruik en manipulatie van (de toegang tot) informatie.
- Misbruik van bevoegdheden.
- Onverenigbare nevenfuncties, activiteiten en/ of contacten.
- Verspilling en wanprestatie.
- Wangedrag in de vrije tijd.

Naast een integriteitsschending, kan ook sprake zijn van een misstand zoals omschreven in de Wet Huis voor klokkenluiders. Bij een misstand is het maatschappelijk belang in het geding. Bijvoorbeeld als er gevaar is voor de veiligheid van personen of voor aantasting van het milieu. Voor het melden van vermoedens van een misstand of een integriteitsschending heeft de partij een meldregeling. Deze meldregeling regelt de procedure voor het omgaan met een vermoeden van een

misstand of integriteitsschending. Zo kun je een integriteitsmelding, eventueel met behulp van een vertrouwenspersoon, schriftelijk, per e-mail of mondeling indienen bij de integriteitssecretaris. De secretaris informeert de partijvoorzitter over de melding en houdt hierbij vertrouwelijkheid in acht. De partijvoorzitter beslist vervolgens over hoe de melding verder wordt opgepakt. Hij kan hierover van gedachten wisselen met het dagelijks bestuur. Indien sprake is van onderzoek, wordt dit uitgevoerd door een ad-hoc externe integriteitscommissie.

Meer informatie is opgenomen in de 'Meldregeling bij een vermoeden van een integriteitsschending of misstand'.

Jaarrapport

Jaarlijks worden meldingen en eventuele onderzoeken in een geanonimiseerd overzicht opgenomen in het algemene jaarverslag van de Partij voor de Dieren. Enkel op hoofdlijn wordt een categorisering aangebracht in de type integriteitskwesaties waarvan melding wordt gedaan.

Gedragsregels – Preventie en Handhaving

Regel 32: Je maakt vragen, moeilijkheden en twijfels rond de naleving van de gedragscode bekend. Twijfel je of een handeling een overtreding betekent van de gedragscode, dan vraag je dat na bij jouw leidinggevende, coördinator, afdelingsbestuurder, fractievoorzitter of de integriteitssecretaris.

Regel 33: Als je vermoedt dat een ander lid een regel van de gedragscode overtreedt, heb je de verantwoordelijkheid om dit bij jouw leidinggevende, coördinator,

---

⁵ Huberts, L.W.J.C. (2005). Integriteit en Integritisme in Bestuur en Samenleving. Wie de schoen past...

Inaugurale rede 23 februari 2005. Amsterdam: Vrije Universiteit.

afdelingsbestuurder, fractievoorzitter of de integriteitssecretaris te melden.

Regel 34: Bestuursleden en fractievoorzitters stellen de integriteitssecretaris op de hoogte als zij weet hebben van een vermoeden van een integriteitsschending.